

Добриніна Л. В.
викладач кафедри фінансового
менеджменту та фондового ринку
Одеського національного економічного університету

Dobrynina Lyudmila
Teacher of the Department of Financial Management
and Stock Market
Odessa National Economic University

ПІДПРИЄМСТВО ЯК УЧАСНИК ФІНАНСОВОГО РИНКУ, ЙОГО ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ

Анотація. У статті досліджено зміст інвестиційної стратегії та надано визначення інвестиційної стратегії підприємства як учасника фінансового ринку. Розглянуто інвестиційну стратегію з погляду учасника фінансового ринку. Визначено чинники, які впливають на формування інвестиційних стратегій підприємства на фінансовому ринку. Показано, що інвестиційна стратегія є функціональною частиною загальної корпоративної стратегії та складається з низки приватних стратегій. Представлено структуру інвестиційної стратегії. Надано критерії реалізації й оцінки інвестиційної діяльності підприємства завдяки застосуванню інвестиційних стратегій на фінансовому ринку. Обґрунтовано, що інвестиційна стратегія підприємства визначає характер його інвестиційної діяльності, обсяги і напрями вкладення капіталу, формує склад та структуру інвестиційного портфеля.

Ключові слова: підприємство, інвестиційна діяльність підприємства, фінансовий ринок, інвестиційні стратегії, інвестор.

Вступ та постановка проблеми. В умовах трансформаційного розвитку економіки основні завдання у процесі управління інвестиційною діяльністю підприємства полягають у пошуку інвестиційних ресурсів, які необхідні для розвитку підприємства і здійснення серйозних інвестиційних проєктів, використанні наявного на підприємстві потенціалу інвестиційних ресурсів та ін.

Інвестиційні рішення майже завжди є стратегічними, бо безпосередньо передбачають довгострокові вкладення ресурсів, забезпечення інвестиційної привабливості сучасного підприємства як потенційної можливості отримання приросту капіталу, при цьому ефективним інструментом управління інвестиційною діяльністю підприємства виступає інвестиційна стратегія.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інвестиційної діяльності зумовлено зростаючою практичною потребою у науково обґрунтованих стратегіях, концепціях, проєктах та програмах інвестиційного розвитку підприємств. Теоретико-методологічні, методичні та прикладні аспекти дослідження інвестиційної стратегії різних інституційних одиниць економіки знайшли своє відображення у працях таких учених-економістів, як: І.О. Бланк, А.П. Дука, П. Г. Клівець, О.М. Підхонний, О.М. Тридід та ін. [3; 6–8].

Наукові дослідження, які тією чи іншою мірою висвітлюють дане питання, не розкривають усієї сутності поняття інвестиційної стратегії та впливу на інвестиційну діяльність підприємства на фінансовому ринку.

Метою даної роботи є дослідження теоретико-методологічних підходів до визначення, чинників впливу та критеріїв реалізації інвестиційних стратегій підприємства як учасника фінансового ринку.

Результати дослідження.

Сутність стратегії полягає у тому, що інвестиції здійснюються за залишковим принципом: спочатку покриваються поточні витрати, а залишок коштів йде на інвестування або заощадження. Зважаючи на це, поняття «інвестиційна стратегія» розглядається з різних позицій, протилежно трактується науковими школами, що поро-

джує певну плутанину та невизначеність. Так, І.О. Бланк розглядає інвестиційну стратегію як процес формування системи довготермінових цілей інвестиційної діяльності і вибору найефективніших шляхів їх досягнення. А.П. Дука уточнює це визначення з урахуванням мети стратегії, яка полягає у забезпеченні подальшого розвитку інвестиційної діяльності на основі прогнозування умов реалізації інвестиційних задумів та врахування кон'юнктури інвестиційного ринку як загалом, так і в окремих його сегментах. Особливість стратегії інвестиційної діяльності підприємства, як зазначає П.Г. Клівець, полягає у формуванні інвестиційного портфеля (сукупності цінних паперів, що належать юридичній або фізичній особі), який забезпечує підтримання матеріально-технічної бази, товарно-матеріальних запасів підприємства на рівні, необхідному для постійного нарощування його конкурентного статусу [8].

Стратегія відображає специфіку підприємства і його переваги, що виникають у результаті змін в економіці. Інвестиційна стратегія підприємства формується з урахуванням існуючих джерел та форм інвестування, їх доступності та потенційної ефективності використання [2].

Отже, на нашу думку, *інвестиційна стратегія підприємства як учасника фінансового ринку – це механізм, пов'язаний із вкладанням коштів у певні активи для одержання додаткового доходу або ефекту.*

Вихідною передумовою формування інвестиційної стратегії є загальна (корпоративна) стратегія економічного розвитку підприємства. Стосовно неї інвестиційна стратегія носить підлеглий характер і повинна узгоджуватися з нею за цілями й етапами реалізації. Інвестиційна стратегія при цьому розглядається як один із головних чинників забезпечення ефективного розвитку учасника відповідно до вибраної ним загальної економічної стратегії.

Інвестиційна стратегія у складі функціональних стратегій підприємства тісно взаємопов'язана з усіма іншими стратегіями, проте особливо міцним цей зв'язок є для фінансової та інноваційної стратегій, адже окремі питання у них взаємоузгоджуються. Якщо в інвестиційній

стратегії вміщуються дані про вкладення коштів у розвиток нових проектів, модернізацію, переоснащення, реконструкцію і капітальний ремонт виробничих потужностей, застосування нових і розширення вже існуючих напрямів господарської діяльності, наводяться дані про джерела інвестицій, умови їх залучення, очікувану ефективність використання тощо, то фінансова стратегія здебільшого розкриває питання загального руху грошових потоків як на довгострокові, так і на операційні цілі, плани-графіки платежів, обслуговування фінансових операцій тощо [2].

Свою чергою інноваційна стратегія висвітлює форми і напрями впровадження новітньої техніки й технологій, застосування ноу-хау, прогресивних інформаційних, управлінських і комунікаційних систем та загалом усієї сукупності інновацій, тоді як інвестиційна стратегія відображає загальні обсяги необхідних на ці цілі ресурсів, конкретизує джерела та умови їх залучення, вартість, очікувану ефективність тощо [7].

Таким чином, інвестиційна стратегія підприємства визначає характер його інвестиційної діяльності, обсяги і напрями вкладення капіталу, формує склад і структуру інвестиційного портфеля. Загальна інвестиційна стратегія складається з низки приватних стратегій, які водночас є функціональними частинами окремих бізнес-стратегій господарських сегментів підприємства. Проте ці приватні інвестиційні стратегії є взаємопов'язаними, взаємозалежними та взаємодоповнюючими щодо залучення і розподілу інвестиційних ресурсів [7].

Головною метою управління інвестиційною діяльністю підприємства є отримання максимального прибутку не тільки в поточному, а й у перспективному періодах. Це передбачає розв'язання низки питань, зокрема: розроблення інвестиційної стратегії підприємства; пошук і формування інвестиційних ресурсів; оцінку ефективності проектів; формування і оцінювання інвестиційного портфелю; оцінку інвестиційної привабливості підприємства та ін. Для реалізації мети щодо управління інвестиційною діяльністю підприємство звертається на фінансовий ринок та виступає в ролі учасника цього ринку.

Інвестиційна стратегія підприємства як учасника фінансового ринку розглядається як:

- процес формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності учасника фінансового ринку і вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення на базі прогнозування умов здійснення цієї діяльності з урахуванням кон'юнктури інвестиційного ринку та його окремих сегментів;

- можливість розміщення фінансових активів у вигляді грошей, що являє собою технологію одержання доходу на одному із сегментів фінансового ринку.

Інвестиційна стратегія підприємств у довгостроковій перспективі визначає: основні напрями інвестиційної діяльності; об'єкти інвестиційної діяльності; джерела інвестиційних ресурсів підприємства; етапи та їх послідовність під час реалізації довгострокових інвестиційних цілей підприємства; оптимальну інвестиційну активність підприємства залежно від форм інвестиційної діяльності; сукупність формалізованих критеріїв, за якими підприємство реалізує й оцінює свою інвестиційну діяльність [2].

Під час розроблення загальної інвестиційної стратегії розвитку можна виділити три основні групи об'єктів: інвестиційну діяльність підприємства у цілому; інвестиційну діяльність стратегічної зони господарювання; інвестиційну діяльність стратегічного інвестиційного центру. У цьому аспекті підприємство виступає як відкрита комплексна система, що включає всі напрями і форми інвестиційної діяльності.

Усередині інвестиційної стратегії формується значення основних критеріальних оцінок вибору реальних інвестиційних проектів і фінансових інструментів інвестування. Розроблена інвестиційна стратегія є однією з базисних передумов стратегічних змін загальної організаційної структури управління підприємством та його організаційної культури [4].

Основні цілі, які може переслідувати підприємство у процесі реалізації власної інвестиційної стратегії, можуть полягати у такому:

- забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства;
- оптимізація середньозваженої вартості капіталу;
- максимальне використання ефекту фінансового важеля з метою зростання прибутковості товаровиробника;
- удосконалення майнових відносин власності, забезпечення стабільних виплат доходів власникам;
- зміцнення позицій власників, підвищення їхнього добробуту в результаті розвитку бізнесу;
- підвищення рівня капіталізації;
- забезпечення високих конкурентних позицій на інвестиційному та фінансовому ринках;
- зниження рівня інвестиційних і фінансових ризиків діяльності підприємства;
- забезпечення максимально ефективного використання інвестиційних ресурсів;
- фінансова стабілізація стану підприємства та уникнення загрози банкрутства тощо.

Зважаючи на розмаїття бізнесу, розгалужену структуру національного господарства, специфіку функціонування його окремих сегментів, практичні аспекти реалізації інвестиційних стратегій для конкретних господарюючих суб'єктів можуть істотно різнитися.

Формування інвестиційної стратегії є доволі тривалим і творчим процесом. Воно базується на прогнозуванні окремих умов здійснення інвестиційної діяльності (інвестиційного клімату) і кон'юнктури інвестиційного ринку у цілому та в розрізі окремих його сегментів. Складність цього процесу полягає у тому, що здійснюється постійний пошук і оцінка альтернативних варіантів інвестиційних рішень, найповніше відповідаючи іміджу підприємства. Певна складність (складність) є й у тому, що стратегія не є незмінною, потребує постійного корегування з урахуванням зміни зовнішніх умов та нових можливостей росту підприємства [5].

Основні підвалини, на яких має ґрунтуватися інвестиційна стратегія, – визначена ціль або сукупність цілей, для досягнення яких формується інвестиційна стратегія. Прикладами цілей можуть виступати: збереження капіталу інвесторів, зростання капіталу інвесторів, отримання доходів, підтримка ліквідності інвестицій тощо.

Основна мета інвестиційної стратегії – підтримка відповідних пропорцій між первинним і вторинним резервами, а також мінімізація інвестиційного ризику через диверсифікацію.

Важливим напрямом інвестиційної стратегії є підтримка ліквідності, забезпечення відповідної прибутковості інвестицій за рахунок диверсифікації (розподілу інвестиційного портфеля між різними фінансовими інструментами та іншими активами для зниження ризику).

На співвідношення реальних і фінансових інвестицій має вплив загальний стан економіки, що визначає кон'юнктуру окремих сегментів інвестиційного ринку. В умовах нестабільності економіки, високих темпів інфляції, постійної зміни податкової політики ефективність реального інвестування істотно знижується за одночасного зростання рівня ризиків. У такі періоди фінансові інвестиції, особливо короткострокові, є більш ефектив-

ними. Варто зазначити, що реальні інвестиції мають високий рівень протиінфляційного захисту, оскільки ціни на об'єкти реального інвестування зростають зазвичай пропорційно темпу інфляції.

Основою інвестиційної стратегії є цілі та обмеження діяльності підприємства. Жодне завдання вибору найбільш ефективних інвестицій не може бути раціонально вирішене без попереднього чіткого формулювання цілі [7].

Оптимальна інвестиційна стратегія має відповідати таким критеріям: інвестиційна привабливість запропонованих стратегією напрямів діяльності підприємства; взаємоузгодженість та взаємозв'язок стратегічних цілей, завдань і програм; низька чутливість стратегії до змін у зовнішньому середовищі (можливість максимально визначити чутливість до змін); прийнятий часовий діапазон реалізації стратегії; відсутність суттєвих перешкод на шляху до реалізації стратегії; прийнятний рівень інвестиційних і фінансових ризиків; адекватне ресурсне та організаційне забезпечення стратегії.

Розроблення інвестиційної стратегії підприємства знаходить подальшу конкретизацію в процесі побудови тактики стратегічного управління, зокрема шляхом формування інвестиційного портфелю підприємства. В основі інвестиційної діяльності лежить процес постійного перетворення інвестицій, тобто їх кругообіг. Кругообігу інвестицій на різних господарських суб'єктах притаманні нерівномірність та різна тривалість, що зумовлює необхідність поширення інвестиційного процесу за межі одного підприємства та спонукає до формування на базі окремих кругообігів єдиної інвестиційної системи. Для того щоб реалізувати прогресивні напрями інвестиційної стратегії та досягти її ефективності, необхідно нарощувати та сприяти розвитку інтелектуального персоналу, який займається інвестиційною діяльністю, трансформувати наявний господарський механізм і створити новий на засадах використання світових досягнень науково-тех-

нічного прогресу. Це є життєво необхідним завданням, щоб вижити у складній економічній ситуації та досягти значного рівня конкурентоспроможності. Вибір стратегії та її реалізація є основним змістом стратегічного управління інвестиційним середовищем. Причому всі суб'єкти економічних відносин, що здійснюють діяльність в інвестиційному середовищі, розробляють стратегію свого розвитку відповідно до конкретної ситуації, в якій вони знаходяться, з урахуванням принципів оптимального співвідношення між доходністю та ризиком, швидкого реагування на зовнішні та внутрішні зміни [6].

Можливі й інші критерії класифікації інвестиційних стратегій, у тому числі залежно від інститутів інвестування та заощадження, від часу здійснення та ін. Особливими характеристиками кожної стратегії, крім основних (доходи – ризик), є такі: тип одержуваного доходу (абсолютний, відносний або змішаний), термін реалізації, спосіб одержання доходу від інвестування в акції (акції зростаючих компаній або акції з великим потенціалом зростання вартості). Через ці особливості ефективність і застосовність кожної стратегії на певному етапі розвитку економіки різні [1].

Тому інвестиційна стратегія являє собою сформовану згідно зі стратегічними орієнтирами інвестиційної діяльності підприємств сукупність послідовних етапів, що спрямовані на ефективне формування та використання їхнього інвестиційного потенціалу.

Висновки. Для країн, які знаходяться на стадії трансформаційних перетворень в економіці, можливості мобілізації внутрішніх інвестиційних ресурсів на визначений час стають обмеженими, тому основну увагу варто звернути на управління інвестиційними потоками на підприємстві, виходячи на фінансовий ринок та застосовуючи різні інвестиційні стратегії, які нададуть більшої можливості ефективно проводити інвестиційну діяльність підприємства, враховуючи різні чинники впливу та критерії їх реалізації.

Список використаних джерел:

1. Фінансовий ринок : навчальний посібник / С.С. Арутюнян та ін. ; за заг. ред. С.С. Арутюнян. Київ : Гуляєва В.М., 2018. С. 484.
2. Кізима Т.О. Стратегії та моделі фінансової поведінки домашніх господарств у сучасних умовах. *Світ фінансів*. 2009. № 2(19). С. 88–96.
3. Клівець П.Г. Стратегія підприємства : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2007. 320 с.
4. Мороз Л.І. Проблеми формування та обґрунтування інвестиційної стратегії інноваційного розвитку підприємства. URL : http://vlp.com.ua/files/94_0.pdf
5. Мельник Л.І., Блинда Ю.О. Інвестиційна стратегія як чинник антикризового управління діяльністю підприємства. Київ, 2015.
6. Підхонний О.М. Управління інвестиційними процесами на фінансових ринках : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2003. С. 80–87.
7. Пріб К.А. Інвестиційна складова управління розвитком підприємства. *Інтелект XXI. Інвестиційно-інноваційна діяльність*. 2015. № 1. С. 77–85.
8. Тридід О.М. Розробка інвестиційної стратегії підприємства як напрям забезпечення його інвестиційної привабливості. URL : file:///C:/Users/Tom/Downloads/Uprv_2011_1_17.pdf

ПРЕДПРИЯТИЕ КАК УЧАСТНИК ФИНАНСОВОГО РЫНКА, ЕГО ИНВЕСТИЦИОННЫЕ СТРАТЕГИИ

Аннотация. В статье исследовано содержание инвестиционной стратегии и дано определение инвестиционной стратегии предприятия как участника рынка. Рассмотрена инвестиционная стратегия с точки зрения участника рынка. Определены факторы, влияющие на формирование инвестиционных стратегий предприятия на финансовом рынке. Показано, что инвестиционная стратегия является функциональной частью общей корпоративной стратегии и состоит из ряда частных стратегий. Представлена структура инвестиционной стратегии. Представлены критерии реализации и оценки инвестиционной деятельности предприятия благодаря применению инвестиционных стратегий на финансовом рынке. Обосновано, что инвестиционная стратегия предприятия определяет характер его инвестиционной деятельности, объемы и направления вложения капитала, формирует состав и структуру инвестиционного портфеля.

Ключевые слова: предприятие, инвестиционная деятельность предприятия, финансовый рынок, инвестиционные стратегии, инвестор.

ENTERPRISE AS A MEMBER OF THE FINANCIAL MARKET, ITS INVESTMENT STRATEGIES

Summary. Strategic management of the enterprise can be considered as an art that studies the laws of economic development and the nature of the course of socio-economic processes and enables the efficient use of the combination of scientific knowledge for the formation of behavior a business entity in the market, which will achieve its pre-formulated strategic goals. The article analyzes the content of the investment strategy and determines the investment strategy of the company as a participant in the financial market. The investment strategy from the point of view of the financial market participant is considered. The factors influencing the formation of the investment strategy of the enterprise in the financial market are determined. The formation of investment strategies involves setting goals, developing strategies, finding the necessary resources, and maintaining links with the external environment, which is appropriate for the capabilities and capabilities of the enterprise and allows you to respond quickly to external changes. It is shown that the investment strategy is a functional part of the overall corporate strategy and consists of a number of private strategies. The structure of the investment strategy is presented. The given criteria for realization and estimation of investment activity of the enterprise are caused by application of investment strategies in the financial market. It is substantiated that the investment strategy of an enterprise determines the nature of its investment activity, volume and directions of capital investments, forms the composition and structure of the investment portfolio. The main objectives of implementing investment strategies include: providing innovative and investment development of the company; optimize the weighted average cost of capital; maximum use of the financial leverage effect; optimization of ownership structure; level of capitalization; provision of strong competitive positions in the investment market; reduction of investment risks; efficient use of investment resources; financial stabilization of the enterprise and so on.

Key words: enterprise, investment activity of the enterprise, financial market, investment strategies, investor.